

РАДА НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ

від 23 квітня 2015 року № 5

м. Київ

Про стан проведення грошово-кредитної політики у січні-березні 2015 року та її вплив на стан соціально-економічного розвитку України

Відповідно до статті 9 Закону України «Про Національний банк України» Рада Національного банку України вирішила:

1. Взяти до відома інформацію Правління Національного банку України про стан виконання Основних засад грошово-кредитної політики у січні-березні 2015 року.

2. Визнати, що проведення грошово-кредитної політики у січні-березні 2015 року не повною мірою відповідає положенням Основних засад грошово-кредитної політики. Упродовж січня-березня 2015 року грошово-кредитний ринок продовжував перебувати під негативним впливом несприятливих макроекономічних трендів, спостерігалось зниження економічної активності. За січень-лютий ц.р. обсяг промислового виробництва зменшився на 21.7% порівняно з відповідним періодом минулого року, а сільськогосподарського виробництва – на 3.6%. Унаслідок руйнування виробничої та транспортної інфраструктури на сході України, продовження дії торговельних обмежень з боку Російської Федерації експорт товарів і послуг скоротився на 33.7%.

Протягом більшої частини березня обмінний курс коливався на рівні 22-23 гривні за долар США, а Національний банк України мав змогу купувати іноземну валюту на ринку для поповнення міжнародних резервів. Обсяг міжнародних резервів за підсумками I кварталу збільшився на 2,4 млрд. дол. і на 1 квітня становив майже 10 млрд. дол. США. На тлі значних виплат за зовнішніми зобов'язаннями та від'ємних інтервенцій Національного банку на валютному ринку зростання резервів було забезпечено за рахунок отримання траншу від МВФ (4,9 млрд. дол.).

Втім, за підсумками січня-березня з урахуванням сукупності інших результатів розвитку грошово-кредитної сфери тенденція до стабілізації ще не може вважатися стійкою. Крім того, наслідки попередньої девальвації здійснюватимуть тривалий вплив на інші аспекти соціально-економічного розвитку країни і, відтак, можуть призвести до посилення умов для розгортання подальшого девальваційного етапу.

Обмінний курс гривні на міжбанківському ринку наприкінці лютого сягнув рівня 30,01 грн./дол. США, після чого (фактично за рахунок адміністративного обмеження доступу імпортерів до офіційного валютного ринку) досить швидко зміцнився і на кінець березня становив 23,45 грн. за дол. США. Таким чином, за підсумками I кварталу гривня девальвувала на 48,7%.

Під впливом девальвації загальний рівень споживчих цін протягом січня-березня зріс на 20,3%, річні плинні темпи інфляції з початку року прискорились з 24,9% до 45,8%, що є найвищим рівнем починаючи з листопада 1996 року. Місячний приріст індексу споживчих цін у березні, вперше з моменту введення в обіг гривні, набув двозначного виміру (10,8%). Домінування негативних очікувань та стійка недовіра до банківської системи призвели до продовження відпливу коштів з депозитних рахунків, обсяг депозитів у національній валюті у січні-березні ц.р. зменшився на 5,7%, що відбулося передусім за рахунок скорочення залишків на рахунках фізичних осіб на 10,1%. Обсяг депозитів в іноземній валюті в доларовому еквіваленті знизився на 14,4%.

З початку року Національний банк набув у власність державні облігації, номінальна вартість яких становить 27,4 млрд. грн., залишок ОВДП у портфелі зріс на 25,3 млрд. грн. (до 343,4 млрд. грн.). Випуск коштів в обіг супроводжувався одночасним вилученням гривні через валютний канал та накопиченням коштів на рахунках Уряду.

Як наслідок, монетарна база за підсумками I кварталу ц.р. скоротилася на 0,4% (до 332,0 млрд. грн.). Грошова маса переважно внаслідок курсової переоцінки депозитів в іноземній валюті з початку року зросла на 6,8% (до 1022,0 млрд. грн.), готівка в обігу – на 0,6% (до 284,8 млрд. грн.).

Було підвищено ставки за активними операціями Національного банку з декларуванням більш жорсткої монетарної політики для обмеження гривневого попиту на іноземну валюту (з 6 лютого – до 19,5%, з 4 березня – до 30% річних), але одночасно у січні-березні відбувалась експансія оборотів рефінансування (57,5 млрд. грн., в тому числі 37,9 млрд. грн. кредитів овернайт), що сприяло девальвації до рівня 30 грн. за дол. США у лютому.

Валютні обмеження для експортерів та жорсткі обмеження на імпортні операції були прямо протилежними рекомендаціям Ради Національного банку, вели до закріплення недовіри, розвитку тіньових схем і звуженню офіційного валютного ринку. Була здійснена спроба фактично повної заборони купівлі іноземної валюти на міжбанківському ринку (Постанова Правління НБУ від 24.02.2015 № 130) з її подальшим скасуванням наступного дня (Постанова Правління НБУ від 25.02.2015 № 131).

Політика рефінансування не була виваженою. Всупереч положенням Основних засад грошово-кредитної політики переважна більшість ресурсів була надана банкам у вигляді кредитів овернайт. Постановою Правління НБУ від 12.02.2015 № 104 максимальний обсяг кредиту овернайт під забезпечення державними облігаціями, по який банк може звертатися до Національного банку було збільшено з 70% до 100% від визначеного згідно з установленими нормативами розміру обов'язкових резервів за попередній період утримання. Різке збільшення попиту з боку банків на такі кредити у лютому на тлі девальваційного сплеску з високою вірогідністю мало спекулятивний характер.

При цьому розмір резервів банківської системи значно зріс внаслідок переоцінки зобов'язань в іноземній валюті. Обсяг мобілізаційних операцій за I

квартал становив 663,5 млрд. грн., з них депозитні сертифікати овернайт – 577,8 млрд. гривень.

3. Визнати, що раніше надані рекомендації Ради Національного банку щодо реалізації антидевальваційної стратегії та недопущення розвитку девальваційно-інфляційної спіралі було враховано Правлінням Національного банку не в повній мірі, що призвело до поглиблення інфляційних процесів та інших негативних наслідків для грошово-кредитної сфери.

Рада Національного банку України звертає увагу Правлінню Національного банку України про необхідність дотримання вимог статті 13 (ч.2) Закону України «Про Національний банк України».

4. Рекомендувати Правлінню Національного банку України:

відповідно до ст.13 закону про Національний банк України забезпечити виконання рекомендацій Ради Національного банку, викладені у рішеннях Ради від 17 грудня 2014р. № 30 та від 26 лютого 2015р. № 1;

спрямувати роботу з банківського регулювання і управління ліквідністю на забезпечення її оптимальних обсягів і відновлення ефективної роботи міжбанківського кредитного ринку;

активно проводити публічні роз'яснення щодо режиму валютної політики, яку Національний банк проводить у 2015 році.

5. Рекомендувати Кабінету Міністрів України:

враховуючи фінансову незбалансованість господарської діяльності НАК «Нафтогаз» та ФГВФО, що призводить до вичерпання валютних резервів та надмірної емісії розглянути питання вишукування ресурсів на рекапіталізацію НАК «Нафтогаз» та ФГВФО;

розробити законопроект з питань приведення у залежність ставки за ОВДП при реструктуризації портфелю Національного банку України від облікової ставки Національного банку, а також зменшення обмеження граничного строку обігу цих ОВДП з 20 до 10 років;

6. Рекомендувати Правлінню Національного банку України спільно з Кабінетом Міністрів України розробити план стабілізації валютного ринку на випадок загострення зовнішніх шоків.

Голова Ради
Національного банку України

С.А.Буковинський